

Vrijdag 19 november 1915 – ochtendeditie

Londen, 18 november. Generaal French seint:

In de nacht van 16 op 17 dezer heeft een kleine afdeling van onze troepen zich toegang verschaft tot de voorste vijandelijke loopgraven ten zuidwesten van Mesen. Na 30 man van de bezetting te hebben neergeveld, keerde zij terug, met verlies van één dode en één gewonde, en 30 gevangenen meebrengend. Dit is het voorval, dat de vijand vermeldt als het afslaan van een overval op Mesen aan de weg naar Armentières.

Churchill en Antwerpen.

Londen, 18 november. De Daily Telegraph ontvangt het volgend telegram, woensdagavond uit Havre verzonden:

Een ooggetuige van de gebeurtenissen voor en na de ontruiming van de vesting Antwerpen heeft mij enige bijzonderheden dienaangaande medegedeeld. De Belgische generale staf en de regering achtten, met het oog op de vernietiging van de buitenste fortenlinie door het vuur van het zware Duitse geschut, de ontruiming van die linie onafwijsbaar. Het veldleger moest er uit terugtrekken en een nieuwe verdedigingslinie inrichten in samenwerking met het Franse leger aan de Dender. Het leger dat de vesting verdedigde, zou te Antwerpen blijven.

Op 2 oktober zou juist de aftocht beginnen, toen Churchill aankwam en de Belgische ministerraad te kennen gaf, dat Antwerpen niet kon worden prijsgegeven en dat de Engelse regering besloten had de stad ter hulp te komen door het zenden van aanzienlijke strijdkrachten, die reeds onderweg waren. De argumenten van de eerste lord van de admiraliteit waren zo overtuigend, dat de Belgische regering besloot de strijd voort te zetten en de aftocht te staken en aan de officieren

en ambtenaren die de stad hadden verlaten opdracht gaf terug te keren. Doch de versterkingen bleken niet zo talrijk te zijn als was aangekondigd. De Engelse soldaten streden heldhaftig aan de zijde der Belgische, doch een week later moest tot de ontruiming van de stad worden besloten. Een deel der vestingtroepen, die zich ten westen van de stad bevonden, waren niet in staat zich bij het hoofdleger te voegen en moesten zich laten interneren door de Nederlanders. Het veldleger slaagde er in te ontkomen, doch kon pas een nieuwe linie inrichten aan de IJzer in plaats van aan de Dender.¹

Men meldt ons:

De Duitse grenswacht in België, die eerst bestond uit Landstormmannen van 40-45 jaar, wordt thans betrokken door jonge militairen, meestal jongens van 19 en 20 jaar. Hun optreden is veel strenger dan dat van hun voorgangers.

Vrijdag 19 november 1915 – avondeditie

Koningin Elisabeth.

Het weekblad Vrij België heeft ditmaal op de eerste pagina een portret van koningin Elisabeth der Belgen. Dr. Felix Rutten heeft er een gedicht bij gevoegd en Frans van Cauwelaert, een van de redacteurs van Vrij België, schrijft bij het beeld van de koningin het volgende:

¹ Naar men zich herinnert, heeft Churchill het in zijn Lagerhuisrede een voordeel voor de expeditie naar Antwerpen genoemd, dat dientengevolge de linie aan de IJzer kon worden gevormd in plaats van een 20 of 30 mijl meer naar het zuiden. – Redactie.

Zij is gekomen op een ogenblik, dat ons volk behoefte ging krijgen aan liefde van en voor zijn vorstenhuis. Met één glimlach heeft zij het hart van ons volk vertederd en een grote verwachting was opeens geboren: wij zouden eenmaal aan het hoofd van ons volksgezin opnieuw een Koninklijke moeder zien!

Zij overstelpte ons niet met ongekende schittering van weelde. Ze hield de aandacht van het volk niet bezig met openbaar vertoon noch luidruchtigheid. Ze beleefde in alle eenvoud en innigheid in het bescheiden paleis van de Regentiestraat haar heerlijke uren van jonge moeder, naast een man, die zich met heilige ernst door studie en inwendige concentratie voorbereidde op de grootse taak, welke hem was opgelegd. De innige kennismaking van ons volk met zijn aanstaande koningin gebeurde in de steegjes van de volksellende. Haar naam – Elisabeth – en haar afkomst – als dochter van een grote mensenvriend – getrouw, zocht zij en vond de Koninklijke grootheid in zalven en weldoen ... En langzaam groeide uit het volk, het armste eerst, door alle lagen van onze maatschappelijke samenstelling eenzelfde, één grote liefde voor haar, die was geworden de troost en de trots van ons land!

Met bewondering hebben alle ogen en harten onze vorstin gevolgd door alle dagen van onze grote volkstragedie van Brussel naar Antwerpen en van hier naar het geheiligde uithoekje van Vlaanderen, waar zij nu verblijft. In de geest hebben wij eerbiedig en dankbaar met onze stervende jongens haar hand gezoend en haar moederlach door de tranen van zovele moederlozen opgevangen. Maar verwonderd heeft zich niemand over haar grootmoedigheid.

Eens werd gezegd: ze gaat. Het was te Antwerpen. Het leven was onveilig geworden. Het vliegende moordtuig der Zeppelins had het koninklijk paleis opgezocht. Het was plicht, voor het heil van het land, de Koninklijke prins en het prinsesje te bergen. De koningin ging

mee ... zou ze terugkeren? Waarom het gevaar van de overtocht trotseren, indien zij niet zou wegblijven? Het volk begreep niet, en was de verwondering nabij ... Maar kijk! pas acht dagen waren voorbij, of in haar stemmige eenvoud gleed zij weer, de zondag, met haar Koninklijke gemaal naar de kerk. En het volk was niet verwonderd. Zo was zij, en zo kende ze het volk: grootmoedig. Echte moeders versagen niet in de nood ... En tienduizenden moeders, die in ons verdrukt land het martelaarschap lijden van Rachel, die vruchteloos haar kinderen zocht, zij versagen niet, sterk door haar voorbeeld, in liefde en in trouw.

Maar de nood zal verdwijnen, koningin, en uw volk zal verrijzen! En wanneer ge terug zult keren langs de puinen en de kerkhoven van Vlaanderen naar uw hoofdstad, dan zult gij terugvinden vol nieuwe luister en voor de eeuwen gevestigd: de troon van uw huis, gevestigd op het beste, dat uw volk u kan geven: zijn liefde en zijn leven!

Een lezer van Vrij België deelt het blad zijn bevindingen mede, die hij achter het (Belgische) front heeft opgedaan:

Het doet goed aan het hart, als wij zien hoe onze oude zowel als jonge soldaten, die na zovele maanden ondergronds verblijf aan de boorden van de IJzer, eens in rust komen achter het front, kunnen stoeien als jongens, die zich gedurende de speelluren in de schooltijd vermaken met alle snaakse spelen.

Wij zagen ze zo op een geïmproviseerd oefenplein, een weide, in een Franse gemeente, waar zij, tot tijdverdrijf, enige uurtjes wapenoefening kwamen doen, doch na enkele minuten geoefend te hebben, "repos" kregen van hun overste.

Het is zo, dat men best bemerken kan, hoe de goede geest hen bezielt en hun "moraal" onaangetast blijft.

Spelen met de bal, springen, lopen, tuimelperten maken, in één woord, alles wat aan onze kinderjaren herinnert, en daarbij praten en lachen, dat men niet zou wanen, dat het voor hen oorlog is.

Na een uurtje of zo van vermaak, beveelt de officier een theorie en allen zien wij ze als kinderen rond hem geschaard om zijn woorden af te luisteren. Raadgevingen worden verstrekt en aan de regels der tucht herinnerd, want bij de troep dient daar dikwijls op teruggekomen, daar ondernemingen en theorie nogal licht vergeten raken.

's Avonds, na het maal te hebben genoten, zien wij ze in groepjes van 4, 6 of meer, pijp of sigaret in de mond, hun kwartier verlaten om hier of daar een pintje te gaan drinken. Om acht uur sluiten de drankhuizen en moeten ook de soldaten binnen zijn.

Terug in groep, waaronder dikwijls goede zangers zijn, trekken zij opnieuw naar hun hoeven in vrolijke stemming, en men hoort ze zingen, dat het een lust is. Niet meer als vroeger zijn het schuine straatliedjes. Neen, het zijn vaderlandse zangen, die wij hier op Franse bodem in het Vlaams horen klinken. Het zijn "De Vlaamse Leeuw", "Brabançonne", "Arteveldelied" en ook nog wel oorlogsliederen, door onze jongens zelf in de loopgraven gedicht en die in deze tijd nogal menigvuldig zijn.

Anders is het, als zij het hebben over "den Duits" ... O, dan gaat het bloed aan het koken en spreekt uit de blik de vastberadenheid.

Allen, zonder onderscheid, zijn vast overtuigd van de overwinning, en niets zal hun te lastig of te zwaar zijn om dit doel te bereiken.

Het moreel van onze troepen is meer dan ooit onaangetast, en ondanks de lange scheiding van de beminde wezens, die in het

bezette gedeelte zijn, heeft de moed tot volhouden van onze jongens nog geen ogenblik gewankeld.

Uit Brussel.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Het inkomend recht op van stof, schillen en kiemen gereinigde, gedroogde of geroosterde, gemalen cacao wordt voorlopig op 15 frank per 100 kilo verminderd.

Onder dwangbeheer zijn gesteld: het bekende theater Alhambra te Brussel, dat sedert enkele jaren grotendeels in Engelse handen was overgegaan, en het onroerend bezit van de heer Arthur Chamberlain uit Birmingham, die o.a. eigenaar was van het gebouw der Alhambra; voorts de firma E. Derop te Brussel, eigenares en verhuurster van cinematografische films.